

**UNELE ASPECTE DESPRINSE DIN DOCUMENTELE DE ARHIVĂ
PRIVITOARE LA CONSECINȚELE OCUPAȚIEI ȘI INSTAURĂRII
REGIMULUI SOVIETIC,
ÎN PLAN ECONOMIC-SOCIAL ȘI CULTURAL**

Ioan Ungureanu

**Some aspects are taken from the archives, with regard to the consequences of
the occupation and instauration of the Soviet regime on the economic,
social and cultural levels**

Abstract

In accordance with the problems previously mentioned in the title, the document depicts the plunder committed by the Soviet troops in the commune of Dămieniști, and the obligations bore by the inhabitants for the payments of the war debts imposed by the invader on the basis of the Convention of Armistice.

The document also outlines information related to the imposition of the Soviet model on all the areas of the economic and social life.

Key words: *the plunder committed by the Soviet troops, the payment of the war debts, the Soviet model in the commune of Dămieniști.*

Cuvinte cheie: *Jaful comis de trupele sovietice, plata datoriilor de război, modelul sovietic de viață în comuna Dămieniști.*

Sub noua ordine impusă de ocupația sovietică

Cel mai accentuat și grav amestec al politicului în școală și care a avut ca țintă nu numai cadrele didactice, ci și îndoctrinarea brutală a copiilor, s-a produs începând cu anul 1948, după instaurarea Republicii la 30 decembrie 1947. Astfel, în baza Ordinului Ministerului Învățământului Public, la 3 dec. 1948 Inspectoratul Școlar Județean Roman expedia o adresă prin care se stabilea ca în ultima oră din ziua de 4 decembrie să se sărbătorească *Ziua Constituției Staliniste*¹. Această cerință se va perpetua, întrucât și în anul următor evenimentul va fi iarăși marcat. De exemplu, la 6 dec. 1949, în școala din Drăgești s-au aniversat cei 13 ani de existență ai Constituției staliniste prin susținerea unei conferințe pe această temă în fața a 83 de suflete participante².

Trebuie însă remarcat că, potrivit exigențelor epocii, aceste conferințe veneau redactate „de sus”, urmând a fi numai citite în fața participanților, al căror număr era

¹ ANBacău, fond Școala Drăgești, dos. 121/1948, f. 47.

² *Ibidem*, fond Pretura plasei Dămieniști, dos. 15/1949, f. 92.

umflat de 3-4 ori în raportări. Iar pentru aplicarea ordinului semnat de adjunctul ministrului învățământului, evreul Mihail Roșianu, la 19 decembrie 1948 inspectorul școlar Gheorghe Dornescu expedia și el adrese școlilor din comună prin care stabilea ca în ultima oră de școală a zilei de marți, 21 decembrie, să se sărbătorească „a 69 aniversare a zilei de naștere a generalisimului Stalin (...), genialul strateg și marele învățător al omenirii muncitoare”³.

Manifestările vor fi reluate și la cea de a 70-a aniversare a zilei sale de naștere, așa cum ni se prezintă și serbarea organizată de Școala Primară Pădureni în ziua de 18 dec. 1949, în deschiderea căreia s-a cântat imnul sovietic, apoi s-a prezentat conferința despre viața și activitatea lui Stalin, s-a continuat cu cântece și recitări, iar în încheiere s-a cântat Imnul tineretului democrat⁴. Pentru documentare, în vederea organizării acestor aniversări, erau recomandate datele biografice despre Stalin publicate în revista *Tânărul muncitor* nr. 85/16 dec. 1948 și Teza trimisă de ARLUS – Roman.

Asemenea serbări se organizau și cu prilejul sărbătoririi Zilei de 23 August, a Zilei *Scânteii* sau a Zilei Internaționale a Păcii, așa cum sunt prezentate și cele de la Școala Primară Drăgești. De exemplu, la serbarea organizată aici la 21 august 1949, conferința despre semnificația zilei de 23 August a fost prezentată de învățătoarea Aurelia Aanei, apoi a cântat corul și s-au susținut recitări în fața a 72 de persoane. Și tot astfel la 29 sept. 1949, în fața a 142 suflete a fost sărbătorită „Ziua *Scânteii*”, iar la serbarea din 3 oct. 1949, când s-a sărbătorit Ziua internațională a păcii, în fața a 112 participanți din Drăgești, conferința a fost citită de învățătorul Constantin Aanei, după care s-a prezentat un program artistic⁵.

În același spirit de îndoctrinare, printr-o altă circulară expediată tuturor școlilor din țară la 12 ianuarie 1949 se impunea ca marile momente ale istoriei noastre naționale, între care și cele înfăptuite la 24 ianuarie 1859 sau 1 decembrie 1918 să se învețe după manualul unic de **Istoria României** – lucrare de tristă amintire a autorului evreu originar din Buhuși, Mihai Roller⁶. Iar o altă circulară din 25 ianuarie 1949 stabilea ca în școli să se comemoreze 25 de ani de la moartea lui V.I. Lenin⁷.

Multe din activitățile specifice școlii – și, nu în ultimul rând, cele de natură ideologică – erau continuate și accentuate de Sindicatul Salariaților din Învățământ în care grupele sindicale se întruneau în fiecare lună. Între punctele înscrise la ordinea de zi ale respectivelor ședințe era și cel privitor la studierea pe capitole a **Istoriei P.C.U.S.** sau a biografiei lui Stalin. Pentru ilustrare, prezentăm cele 3 puncte din ordinea de zi a ședinței grupei sindicale din școlile comunei Dămieniști ce s-a desfășurat la 10 iulie 1949: 1. *Moment politic*; 2. *Istoria Partidului Comunist Bolșevic, cap. III, paragrafele 1 și 2*; 3. *Diverse*. Iar în ordinea de zi a ședinței a

³ **Ibidem**, dos. 121/1948, f. 57 și 102; fond **Școala Călugăreni**, dos. 1/1948, f. 57.

⁴ **Ibidem**, fond **Pretura plasei Dămieniști**, dos. 15/1949, f. 91.

⁵ **Ibidem**, f. 28, 41 și 57.

⁶ **Ibidem**, fond **Școala Călugăreni**, dos. 1/1948, f. 70.

⁷ **Ibidem**, fond **Școala Drăgești**, dos. 121/1948, f. 67.

aceleiași grupe sindicale din 22 ianuarie 1950, între cele trei puncte era și *Biografia tov. I.V. Stalin, cap. VI*⁸.

În aceeași notă de îndoctrinare ideologică a școlărilor, chiar de la clasa I în sus, se înscrie și mulțimea de circulare din anul școlar 1949-1950, prin care concursurile școlare erau axate pe „...*cunoașterea vieții tovarășului Stalin*” sau pe cele ale „...*activității Comsomolului*” și ale altora asemenea⁹.

Cât de mult se implicau factorii politici și administrativi în orientarea programelor școlare și a conținutului lecțiilor se poate desprinde și din Circulara Comitetului Provizoriu al plășii Dămieniști din 14 februarie 1950 cu privire la conținutul temelor ce urmau a se dezbate în orele educative, precum: *Grevele petroliștilor și ceferiștilor din ianuarie-februarie 1933; Ziua solidarității cu tineretul colonial*, la ora educativă din 21 februarie 1950; *Ziua Armatei Sovietice*, în ora educativă din 23 februarie 1950¹⁰. În aceeași comandamente politice ale vremii ni se prezintă și tabelul cu cei 45 de elevi de la Școala Drăgești care la 3 martie 1951 se constituiau într-un „*comitet de luptă pentru pace*”¹¹.

Iar dacă acestea erau stările de lucruri în viața școlii, ca și în toate domeniile vieții economico-sociale, trebuie să avem în vedere faptul că regimul instaurat în România la 6 martie 1945 nu a fost altceva decât o unealtă a Moscovei care controla strict viața politică din România, având aici și trupele de ocupație și care, doar printr-un concurs fericit de împrejurări, au fost retrase în anul 1958. Ulterior, educația și instrucția școlară a căpătat treptat-treptat un tot mai accentuat conținut național-patriotic și căruia, din nefericire, mai ales după anul 1980, i s-a suprapus acel exacerbant cult al personalității lui Nicolae Ceaușescu și al soției sale.

Jaful comis de „eliberatoarea” armată sovietică

În noaptea de 11/12 septembrie 1944, delegația României prezentă la Moscova semna Convenția de Armistițiu cu Națiunile Unite – în fapt cu Uniunea Sovietică – în condițiile împovărătoare ce vor fi impuse întocmai și prin Tratatul de Pace de la Paris din anul 1947, când României nu i se va recunoaște statutul de cobeligeranță – deși fusese a patra forță aliată ce contribuise la înfrângerea Germaniei naziste – și i se va impune umilitoarea poziție de țară învinsă.

Armata română, în mare parte surprinsă la 23 august 1944 pe aliniamente dezagregate între orașele Tg. Neamț, Roman și Bacău, va suporta umiliința și brutalitatea Armatei Roșii care, nerecunoscându-i până la 12 septembrie 1944 statutul de aliat, a luat din rândurile sale circa 130 de mii de prizonieri.

Pe lângă punerea unor însemnate efective militare sub conducerea Înaltului Comandament Aliat (în fapt, sub a celui sovietic), prin Convenția de Armistițiu i s-au impus României și alte dureroase sacrificii, precum menținerea hotarelor existente la

⁸ *Ibidem*, dos. 125/1949, f. 118 bis și 134.

⁹ *Ibidem*, fond Școala Dămieniști, dos. 1/1949.

¹⁰ *Ibidem*, f. 132.

¹¹ *Ibidem*, fond Școala Drăgești, dos. 134/1952, f. 87.

28 iunie 1940 – adică acelea ce depășiseră chiar și prevederile Protocolului adițional secret al Pactului Molotov-Ribbentrop (prin care țara a pierdut Basarabia și Bucovina de Nord, ocupate de U.R.S.S.), dar și așezarea economiei pe picior de război în vederea susținerii frontului și, nu în ultimul rând, a subzistenței armatei sovietice prin aplicarea unor grele rechiziții.

Catalogată ca țară învinsă, România era impusă și la plata unor despăgubiri de război în valoare de 300 milioane de dolari, eșalonate pe 6 ani, constând din produse agricole, industriale și din materii prime. La scară națională, jaful comis de forțele politico-militare sovietice de ocupație au depășit incomensurabil mai mult nivelul așa-ziselor despăgubiri, iar modul și condițiile în care acestea au fost operate – sub atenta supraveghere a Comisiei Aliate de Control, aflată cu sediul la București – sunt din abundență ilustrate și din cele întâmplare în satele comunei Dămieniști.

Simțind că soarta războiului era deja pecetluită, organele de stat, dar și diverși proprietari luaseră mai dinainte unele măsuri de salvare a bunurilor prin evacuarea în zone mai îndepărtate de linia frontului. Astfel, o situație din 6 iunie 1944 prezintă numărul și categoriile de animale evacuate din comuna Dămieniști¹²:

Nr. crt.	Numele proprietarului	Numărul și categoria animalelor evacuate				
		Boi	Cai	Vaci	Mânzați	Oi
1	Gheorghe Roiu	16	7	7	11	-
2	Vasile Agarici	26	7	9	2	21
Total animale evacuate		42	14	16	13	21

Este cunoscut faptul că ocupația sovietică a comis un jaf nemaîntâlnit în istoria spațiului mioritic (dacă ne raportăm la perioada relativ scurtă de timp), fiind suficient să ne oprim doar la modul cum s-a recurs (sub oblăduirea sovromurilor) la exploatarea țiteiului prin erupția sondelor și folosirea așa-zisei „balșoi diuza” (gaură mare) pentru reglarea jetului de țitei, metodă care a condus în mare măsură la secătuirea rezervelor acestei valoroase materii prime ce se expedia mai ales prin conducta de la Fălcui.

Astfel, numai pe parcursul unui an, între 12 septembrie 1944 și 11 septembrie 1945, livrările de petrol către U.R.S.S. au fost de 3.025.000 tone, din care 544.000 tone au fost destinate întreținerii Armatei Roșii (în baza art. 10 din Convenția de Armistițiu), iar 2.481.000 tone în contul despăgubirilor de război (art. 11)¹³.

În conformitate cu Legea nr. 61 publicată în *Monitorul Oficial* nr. 25/1 februarie 1945, în fiecare comună s-au constituit comitete ce aveau sarcina urmăririi și executării obligațiilor care decurgeau din Convenția de Armistițiu. În acest scop, printr-o adresă a Preturii Dămieniști din 28 februarie 1945 se atenționa că, în baza art. 4 din acea lege, comitetele trebuiau formate din primar, notar, șeful unității de

¹² **Ibidem**, fond Pretura plasei Dămieniști, dos. 3/1944, filă fără număr.

¹³ Marin Nedelea, **Istoria României în date (1940 – 1995)**, București. 1997, p. 34.

jandarmi și din „...2 gospodari aleși de toți locuitorii comunei **prin aclamații**”¹⁴. Aceasta nu înseamnă că atunci când locuitorii prindeau puțin curaj, nu își manifestau și unele reacții de împotrivire față de ocupantul sovietic. De aceea, la 20 noiembrie 1944, Pretura Dămieniști expedia comunelor Ordonanța nr. 18 a Prefecturii județului Roman prin care se stabilea reducerea consumului cât și a programului cârciumilor „...pentru a nu se mai ivi în viitor conflicte între aliații noștri sovietici și populația comunelor”¹⁵.

Ca un ecou al reacției populației la abuzurile comise de armata sovietică trebuie înțeles și ordinul înlocuitorului președintelui Comisiei Aliate de Control din România, generalul locotenent Vinogradov, prin care se stabilea (formal, desigur) încetarea amestecului armatei sovietice în lucrările administrației române privind livrările stabilite în conformitate cu art. 12 din Convenția de Armistițiu¹⁶. Iar în scopul spălării creierelor, la 30 noiembrie 1944, și Prefectura județului Roman expedia preturilor Ordinul nr. 56.782/1944 dat de Direcțiunea Administrației de Stat din cadrul Ministerului de Interne, prin care se impunea distrugerea tuturor broșurilor, tablourilor, imprimatelor etc., distribuite formațiunilor în subordine și care „...conțin propagandă împotriva bolșevismului”¹⁷.

În acest context, Circulara Prefecturii județului Roman din 19 februarie 1945 aducea la cunoștința organelor administrative din subordine că – în conformitate cu Ordinul telegrafic din 14 februarie al Ministerului Afacerilor Interne și cu Comunicarea Comisiei Române pentru Aplicarea Convenției de Armistițiu – în afară de celelalte produse, în perioada 16 ianuarie – 1 iulie 1945, țara avea de livrat armatei sovietice o tranșă de 20.000 de cai, 30.000 de taurine, 40.000 de oi și 15.000 de porci, din care județului Roman îi revenea o cotă de 50 de cai, 700 de taurine și 500 oi¹⁸.

O altă circulară din 27 februarie 1945 a Preturii plasei Dămieniști, adresată comunelor din subordine, atenționa că s-a hotărât de către Comisia Română pentru aplicarea Convenției ca toate aprovizionările cu materiale de subzistență pentru armata sovietică să fie realizate sub controlul împuternicitului Frontului 2 Ucrainean, colonelul Sidorov¹⁹.

Cotele livrărilor în baza art. 12 din Convenția de Armistițiu erau stabilite pe luni calendaristice. Astfel, în cursul lunii iulie 1945, comuna Dămieniști avea de livrat un număr de 40 de vite²⁰, iar un tabel nominal cu locuitorii din comună, care predaseră 42 de vite până la data de 30 noiembrie 1945, arată că 14 erau din Drăgești, 17 din Călugăreni, 10 din Dămieniști și 1 din Pădurenii²¹. Între aceștia era și **Ion P.**

¹⁴ ANBacău, fond Pretura plasei Dămieniști, dos. 1/1945, f.f.n.

¹⁵ **Ibidem**, dos. 1/1944.

¹⁶ **Ibidem**, dos. 17/1945

¹⁷ **Ibidem**, dos. 1/1944, f.f.n.

¹⁸ **Ibidem**, fond Primăria comunei Dămieniști, dos. 4/1945, f. 421; fond Pretura plasei Dămieniști, dos. 26/1945, f. 191.

¹⁹ **Ibidem**, fond Primăria comunei Dămieniști, dos. 4/1945, f. 424.

²⁰ **Ibidem**, fond Pretura plasei Dămieniști, dos. 14/1945, f.f.n.

²¹ **Ibidem**.

Ungureanu (autorul amintindu-și de acel moment, deși era doar la vârsta de 6 ani și 5 luni, care, într-o bună dimineață, a pus funia pe gâtul unei vaci pentru a o preda la centrul de comună și care, ca o ironie a soartii se numea tocmai **Rusca**). Un alt tabel de la aceeași dată prezintă alți 51 de locuitori din comună care predaseră oi la obligațiile Convenției de Armistițiu²². Alte obligații priveau produsele alimentare, așa cum, la 3 iulie 1945, și evreul Iosub Blumenfeld din Dămieniști avea obligația de a preda cantitatea de 30 de kg. de unt²³.

Pentru efortul locuitorilor comunei Dămieniști, ilustrative sunt unele documente precum referatul înaintat Preturii Dămieniști la 9 octombrie 1944 de către Constantin Huțanu, prin care arăta că în ziua de 5 octombrie 1944 un număr de 5 căruțe trase de cai, de la coloana militară sovietică cantonată în satul Călugăreni, au ridicat în două transporturi de la moșia Mariei Buicliu în două transporturi, 10 care de nutreț și de linte netreierată, precum și scânduri, nelăsând nicio formă scrisă²⁴. De la aceeași moșie, la 10 octombrie 1944, s-a mai predat armatei sovietice, cu bon oficial, un număr de 4 boi în valoare de 176.000 lei²⁵.

Alte asemenea ridicări cu proces-verbal pentru armata sovietică se efectuaseră și la 1 octombrie 1944 de la Zamfira V. Casapu, care predase o vacă evaluată la valoarea de 13.600 lei; de la Toader Dascălu, un mânzat de 4.800 lei; de la Gheorghe Merian, tot un mânzat de 7.200 lei; de la Gheorghe M. Mocanu, o vacă de 18.400 lei; iar la 26 octombrie 1944 de la Vasile Agarici se prelua, pentru spitalul militar sovietic, cantitatea de 9.000 kg. grâu, evaluată la 288.000 lei²⁶.

Elocvente sunt procesul-verbal din 22 februarie 1945²⁷ și tabelele întocmite cu acel prilej (dar și acestea incomplete) care consemnează bunurile, produsele și animalele ridicate în mod abuziv, de cele mai multe ori fără bon sau chitanță și fără plată. Astfel, rezultă că de la peste 150 de familii jefuite, trupele sovietice au ridicat între altele 28 de boi (14 fără forme), 23 de vaci (7 fără forme), 13 juninci (3 fără forme), 143 cai confiscați (fără nici un act) de pe imășuri și din grajduri (în comună rămânând numai 55 de cai și 86 iepe), 19 porci, tot fără forme, 255 de oi, din care numai 132 cu bon de preluare²⁸.

Evalueate la prețurile stabilite pentru fiecare specie, calitate și greutate, toate acestea se ridicau la 8.412.000 lei, din care numai 1.143.000 lei constituia valoarea preluărilor cu chitanță –conturându-ni-se astfel imaginea jafului comis²⁹. Și, tot în același scop, la 17 iulie 1945, delegatul Comisiei militare nr. 15 s-a prezentat la Pretura Dămieniști pentru colectarea cabalinelor din obligațiile ce decurgeau din art.

²² **Ibidem.**

²³ **Ibidem**, dos. 10/1945, f.f.n.

²⁴ **Ibidem**, dos. 1/1944, f.f.n.

²⁵ **Ibidem**, dos 25/1945, f. 398.

²⁶ **Ibidem**, f. 399.

²⁷ **Ibidem**, fond Primăria comunei Dămieniști, dos. 7/1945, f. 227-228.

²⁸ **Ibidem**, dos. 4/1945, f. 199-201.

²⁹ **Ibidem**, dos. 7/1945, f. 229-230.

12 al Convenției de Armistițiu, în vederea căreia toți deținătorii de cai trebuiau să se prezinte în zilele de 21 și 22 iulie în Oborul de vite Roman, cu caii ce trebuiau predați și care urmau a fi adăpostiți în grajdul Regimentului 4 Artilerie³⁰.

Dacă avem în vedere că la data de 1 octombrie 1945 în șeptelul comunei Dămieniști mai rămăseseră 42 de boi de tracțiune, 284 cai și iepe, 913 vaci (cu tot cu juninci, mânzați și viței sugari), 827 oi, 398 porci și 2.918 păsări³¹, ne putem forma o imagine și mai clară asupra a ceea ce a însemnat acest jaf: confiscarea a 66% din efectivele de boi, peste 50% din cabaline și 30% din ovine, fapt ce ne confirmă destinațiile și utilitățile acestora: animalele de tracțiune ca factor logistic, iar ovinele pentru hrana marelui număr de ostași proveniți din Asia Centrală, așa-ziii calmuci.

Semnificative sunt și cantitățile de produse agricole ridicate în același chip: 126 tone de grâu (120 tone fiind de la marii proprietari), 14,5 tone orz, 42,5 tone ovăz, 53 tone porumb, 18,6 tone cartofi, 27 tone fân, 152 tone paie. La acestea se mai adăugau și alte utilități și echipamente, între care 63 de căruțe, 9 trăsuri, 29 hamuri, 40 guri de ham, 25 de hățuri³², haine, covoare, plăpumi ș.a.³³.

Un alt exemplu despre modul cum se acționa atunci pentru îndestularea armatei sovietice rezultă și din procesul-verbal întocmit la 1 august 1945, când, din ordinul preturii, primarul Vasile Ailincăi împreună cu administratorul agricol Vasile Banu și cu sergentul Dumitru Huțanu din postul de jandarmi Dămieniști s-au deplasat la satul Pădureni, de unde au ridicat 5.000 kg. fân pe care l-au dus la grajdul Regimentului 12 Călărași, în vederea aprovizionării armatei sovietice. Acea cantitate rezultase din 20 de căpițe de fân fasonate, adunate de pe suprafața de 9 hectare fânaț, proprietate a căpitanului Vespasian Blănărescu și care le lăsase în custodia lui Dumitru Flisc³⁴.

Acestor situații li se adăugau o mulțime de jafuri necontrolate, așa cum rezultă din declarațiile scrise cu martori ale altor 28 de locuitori, din care rezultă diversitatea unor bunuri ridicate de ostașii sovietici: **Mihai Berbece** (Drăgești) – 150 kg. miere de albine, 2 găște și o armă de vânătoare cu 2 țevi; **Vasile Banu** (Drăgești) – 5 căruțe de ovăz netreierat; **Dumitru N. Șalaru** (Dămieniști) – 2 oi, 8 găște, 4 rațe; **Vasile Șt. Darie** (Dămieniști) – încă un cal, în afară de cel ridicat anterior, o pereche de hamuri și hățuri, un porc; **Ion Samoilă** (Pădureni) – 1.000 kg. porumb, 100 kg. cartofi, 10 găini; **Vasile Dănilă** (Dămieniști) – o căruță; **Neculai Fl. Munteanu** (Dămieniști) – un aparat de radio; **Ion Lupu** (Drăgești) – o căruță; **Gheorghe Vlad** (Dămieniști) – 800 kg. lucernă și 500 kg. mohor; **Vasile Husaru** (Drăgești) – o căruță pentru boi; **Gheorghe P. Munteanu** (Dămieniști) – o căruță pentru vaci; **Ion Popescu** (Drăgești) – un patefon cu 40 plăci, un ceas de buzunar și o mașină de tuns; **Vasile I.**

³⁰ **Ibidem**, f. 258.

³¹ **Ibidem**, dos. 4/1945, f. 210.

³² **Ibidem**, dos. 7/1945, f. 124.

³³ **Ibidem**, f. 183-187 și 231.

³⁴ **Ibidem**, dos. 4/1945, f. 248.

Lupu (Drăgești) – o căruță și un ham; **Constantin Gh. Vlad** (Dămieniști) – o căruță de 2 cai; **Ioan C. Ungureanu** (Dămieniști) – un aparat de radio; **Vasile Geangu** (Dămieniști) – o căruță pentru boi, 4 roți, 1.000 kg. ovăz (boabe), 1.000 kg. lucernă; **Gheorghe Iș. Lazăr** (Călugăreni) – 1.000 kg. trifoi masă verde; **Vasile I Ungureanu** (Dămieniști) – o căruță, 200 kg. cartofi, și 2 purcei; **Verona Iș. Stoica** (Călugăreni) – o căruță; **Iojă Andrieș** (Călugăreni) – o căruță pentru boi și un jug; **Ileana Iș. Andrieș** (Călugăreni) – o căruță; **Anton Gh. Cadăr** (Călugăreni) – 400 kg. lucernă masă verde; **Catinca V. Iacob** (Călugăreni) – o pereche hamuri, 1.000 kg. lucernă; **Catinca N. Moisă** (Drăgești) – 2 roți de căruță și 600 kg. porumb; **Soltana D. Drăgan** (Dămieniști) – o căruță de 2 cai; **Gheorghe Moisă** (Drăgești) – o căruță, 2 roți și 200 kg. ovăz boabe; **Zamfira V. Casapu** (Dămieniști) – 1.000 kg. ovăz și 1.000 kg. lucernă; **Constantin Ciobanu** (Dămieniști) – 1.000 kg. cartofi, 300 kg. roșii, 100 căpățâni de varză, 80 kg. varză³⁵.

Trebuie avut în vedere că nici aceste date suplimentare nu pot reconstitui întregul tablou al jafului și distrugerilor provocate de puhoiul trupelor sovietice. Vor fi fost destui locuitori dintre cei ce au renunțat a mai declara toate „mărunțișurile” de care fuseseră păgubiți. Unul din aceste episoade s-a petrecut în fața autorului aceste lucrări. Era la scurt timp după ruperea frontului Iași-Chișinău, când puhoiul trupelor sovietice ajunseseră până la Siret. Circulând rapid zvonul despre prăpădul ce îl fac prin trecerea lor, fiecare gospodar își mai ascundea câte ceva din ceea ce era posibil.

Așa s-a întâmplat și la casa părinților mei, când mama își burdușise sipetul cu țesături, își împăturise scoarțele de pe pereți și multe alte mărunțișuri pe care le-a adăpostit în beciul din grădină. Abia reușise tata să acopere gura beciului cu pământ reavăn, când la poarta a doua a curții, cea de serviciu, s-a și înființat un plutonier cu caschetă, încălecat pe un cal sur, furat de pe șesurile de lângă sat. A intrat în ogradă tocmai în clipa în care unul din frații mai mari ducea scara de la beci pentru a o ascunde după șopru. Văzându-ne stând cioacă la locul unde se isprăvise „opera” a descălecat și, îndreptând automatul spre tata i-a făcut semn să decoperteze gura beciului și să repună scara. A coborât în beci, și-a rotit privirea și apoi și-a fixat-o pe o policioară, unde văzuse cizmele din piele cu carâmbul înalt pe care tata le încălța la zile de sărbătoare. Le-a încălțat și, văzând că i se potrivesc de minune, a ieșit și a plecat, lăsându-și în schimb pocitele sale cizme cu carâmbii din pânză gudronată.

Așadar, este ușor de înțeles de ce, în pondere covârșitoare, bunurile luate cu japca erau mai ales pentru susținere logistică, așa cum erau căruțele, animalele de tracțiune, furajele pentru animale și alte utilități, între care și produsele alimentare ce asigurau hrana trupelor, la acestea adăugându-se obiectele și bunurile de lux, precum ceasurile de buzunar (de aici și scheciul umoristic al lui Constantin Tănase *Davai ceas, davai palton...*), aparatele de radio, patefoanele etc. Și cum toate acestea s-au petrecut pe teritoriul întregii țări, putem să ne formăm o imagine a ceea ce a însemnat

³⁵ *Ibidem*, f. 233-260.

pentru poporul nostru și acest nedorit coșmar al istoriei contemporane.

În fața acestui jaf fără limite s-au manifestat și unele încercări timide de a le temporiza. În acest sens poate fi înțeleasă și nota telefonică dată Preturii Dămieniști la 31 iulie 1945, prin care inginerul Christian Baltă – șeful Serviciului Tehnic din Prefectura Județului Roman – solicita ca Secția de jandarmi să asigure pază la fostul pod de lemn de peste Siret aflat la Drăgești, construit și aruncat în aer de către nemți în timpul retragerii, *pentru a stopa furtul de material lemnos cu care se îndeletnicesc soldații sovietici*³⁶.

Sosise, așadar, vremea timpurilor grele, așa cum rezultă și din alte informații, precum cea din 17 decembrie 1944, când se ajunsese până acolo că se făceau tabele, pe baza propriilor declarații și răspunderi, cu toți cei ce posedau peste 10 litri de vin³⁷, dar și a obligației de a obține autorizarea de către însuși pretorul (!?) pentru tăierea unui porc, așa cum a fost în cazul solicitat la 24 noiembrie 1945 de către Gheorghe Tapalagă din Dămieniști, căruia aprobarea i-a fost dată de pretorul Sabin Dănilă³⁸.

Seceta cea mare

Anii 1946-1947 veniseră cu o secetă cumplită, cum nu se știe să mai fi fost alta în spațiul mioritic extracarpatic, după cea din vremea lui Papură-Vodă (Ștefăniță Lupu) din anii 1659 – 1661. Însă, cel puțin pentru drăgeșteni vitregiile secetei nu au avut aceleași dureroase urmări ca, spre exemplu, pentru locuitorii satelor din zona Colinelor Tutovei. Explicația nu este deloc greu de găsit, pentru că dincolo de fertilitatea, în general, ridicată a solurilor din zonă, importante suprafețe se aflau pe terasa inferioară a Siretului, acolo, unde sub nisipurile aride mustea apa freatică și, după cum se știe, porumbul este una din plantele a cărui rădăcină se duce în adâncime pentru găsirea hranei și a apei.

În afară de aceasta, locuitorii mai beneficiaseră și de un surplus de teren – dincolo de cel ce îl aveau în proprietate – și care ajungea până la 2 ha, provenit din cele 50 de hectare rămase moșierilor și care era dat spre așa-zisul „lucru în parte” cu țărani, întrucât, după cum s-a mai arătat, întregul inventar agricol al foștilor proprietari le fusese confiscat odată cu exproprierea făcute în 1945. În cazul satului Drăgești au fost exploatate (până în anul 1949) printr-o asemenea metodă suprafețele lăsate foștilor proprietari, respectiv cele ale Margaretei Fedeleş din București³⁹ și ale Mariei Buicliu.

Animați de sentimente de binefacere, unii drăgeșteni au salvat în acei ani pe mulți nevoiași care veneau din satele Tutovei, precum Plopana, Fundu Tutovei, Mâlosu, Poiana Humii, Muncelu, Golani, Băcești ș.a. Mulți dintre nevoiașii care

³⁶ **Ibidem, fond Pretura plasei Dămieniști**, dos. 12/1945, filă fără număr.

³⁷ **Ibidem**, dos. 1/1944.

³⁸ **Ibidem**, dos. 6/1945.

³⁹ Soții prof. Constantin și Margareta Fedeleş au încredințat administrarea celor 50 de hectare gospodarului Ion P. Ungureanu, tatăl autorului acestei monografii. Împreună cu fiica d.lor, Rodica, și cu un nepot și-au petrecut verile anilor 1946-1947, la moșie, fiind găzduiți în casa noastră.

cerșeau mila pe la porțile oamenilor proveneau mai ales din rândurile unor țigani care mureau realmente de foame, ajungând să mănânce fiertură de rapiță care crea grave afecțiuni hepato-biliare, unii umflându-se ca un balon până crăpau.

Anumite măsuri cu caracter paliativ s-au întreprins și din partea Guvernului Petru Groza care – folosindu-se de lozinca întrajutorării și a internaționalismului proletar – a apelat la guvernul cehoslovac care a și primit un anumit număr de tineri români pentru a lucra în agricultură. În acest fel, la nivelul Preturii plasei Dămieniști exista la 27 februarie 1947 o listă de 6 tineri înscriși pentru a merge în Cehoslovacia: Alexandru Popescu, Ioan Negruț, Vasile Toma, Ioan Șt. Darie, Alexandru Tancău și Eugen Năstase⁴⁰, iar la 28 martie 1947, aceeași instituție expedia o adresă primăriilor din subordine prin care solicita continuarea înscrierilor în acest scop⁴¹. Între cei plecați în Cehoslovacia și care s-a întors acasă, după anul 1950, a fost și tânărul Ion Lupu din Drăgești.

Pentru atenuarea efectelor foametei, autoritățile au recurs în acei ani și la clasificarea populației în vederea distribuirii ajutoarelor (primate din SUA) prin Crucea Roșie. Astfel, în baza Ordinului nr. 1.701/1947 dat de Prefectura județului Roman, în comuna Dămieniști s-a stabilit următoarea clasificare: din cele 567 familii existente cu 2.267 suflete s-a arătat că 1.145 suflete aveau o stare nutritivă rea, 589 suflete erau cu stare mediocră și 533 cu stare bună.

Conținutul unei cutii de alimente condensate și 2 kg de fasole erau considerate suficiente pentru trei persoane, timp de 20 de zile. În cutie se aflau 4,429 kg carne, 2, 938 kg cereale, 1,762 kg zahăr, 1, 627 kg marmeladă, 1,039 kg legume, 0,497 kg cafea, 0,361 kg lapte praf, 0,226 kg unt, 0,406 kg brânză⁴².

Misiunea selectării beneficiarilor după nevoi a revenit comisiei comunale de distribuire a produselor, din care făceau parte delegatul Crucii Roșii, un cadru medical ca delegat al Ministerului Sănătății și 3 cetățeni din partea obștii: primarul, un preot și un învățător.

Ulterior, în timpul impunerii cotelor obligatorii, s-a introdus și regimul cartelelor de alimente (așa-zisul economat) de care beneficiau numai salariații și cei care nu aveau suficiente mijloace de întreținere. Astfel, dacă în anul 1946 beneficiau de asemenea cartele un număr de 35 de funcționari, cadre didactice, juriști, personal sanitar și din alte domenii din raza comunei⁴³, o altă situație din anul 1948 arată că de acestea dispuneau 65 de salariați de stat și comunali, care aveau și calitatea de capi de familie, 8 pensionari capi de familie și 83 pensionari IOVR. capi de familie – adică 156 capete de familii în total⁴⁴.

⁴⁰ ANBacău, **fond Pretura plasei Dămieniști**, dos. 4/1947, f. 319.

⁴¹ **Ibidem**, f. 323.

⁴² **Ibidem**, **fond Primăria comunei Dămieniști**, dos. 7/1947, f. 149-160 (tabelele nominale cu categorisirea locuitorilor).

⁴³ **Ibidem**, **fond Pretura plasei Dămieniști**, dos. 4/1946, f. 226.

⁴⁴ **Ibidem**, **fond Primăria comunei Dămieniști**, dos. 6/1948, f. 94.

În context, dispunem de o cerere din 16 aprilie 1948 a învățătorului Vasile Ungureanu, directorul Școlii Primare Pădureni, prin care ruga Inspectoratul Școlar al județului Roman să intervină la forurile competente pentru a-i acorda o cartelă alimentară și de îmbrăcăminte ...*întrucât are în întreținere un frate în clasa a IV-a*.⁴⁵ Ei bine, acel frate era autorul lucrării de față care, transferat de la școala din satul natal Drăgești, l-a însoțit în anul respectiv de studiu pentru a-i ține „companie”.

Și oricât de grei au fost acei ani de secetă și foamete, totuși în sate se mai organizau hore, conform vechilor tradiții și obiceiuri populare. Și pentru că românul era și hâtru, și poet, făcând, dintotdeauna, „haz de necaz”, primea cu plăcere și un gen de hrană spirituală oferită de muzicanți, nicidecum mai potrivită ca în acele vremuri: ...*Dimineața, Conga; /La amiază Conga; / Seara la culcare, /Cu mațele goale!*

Erau vremurile când și în lumea satelor începuseră să pătrundă unele obiceiuri „cosmopolite”, precum tangoul și valsul, dar și malagamba, jwingul și twistul.

Sub regimul spoliator al cotelor obligatorii

O veche zicală românească spune că o nenorocire nu vine niciodată singură. Jafului comis de armata sovietică (aflat în plină desfășurare sub supravegherea Comisiei de Armistițiu) i se vor adăuga imensele sacrificii materiale și umane subscribe lozincii *Totul pentru război, totul pentru victorie*, cerute de noua situație a intrării României în rândul aliaților până la înfrângerea Germaniei naziste. La toate acestea se vor adăuga și efectele Legii nr. 351/1945 prin care se introducea regimul cotelor obligatorii.

Încă din 25 mai 1945 se constituiseră oficiile economice județene, ale căror misiune era aceea de colectare a produselor agricole ce urmau a fi livrate URSS în contul despăgubirilor de război, în conformitate cu „aranjamentul” din ianuarie 1945, convenit cu forța ocupantă⁴⁶. Pentru aceasta s-a dat și Decretul din 16 iulie 1945 prin care se stabilea obligativitatea gospodăriilor țărănești de a preda statului cotele impuse de grâu, orz, porumb, mazăre, fasole, semințe oleaginoase ș.a.⁴⁷

Jafului armatei sovietice i s-a suprapus regimul cotelor obligatorii, care au dus la pauperizarea populației, așa, după cum se prezintă și într-o situație din 30 sept. 1946, când șeptelul din întreaga comună scăzuse la următoarele cifre⁴⁸: 1 armăsar, 23 cai și 61 iepe peste 3 ani, 40 mânji peste 3 ani, 4 tauri, 34 boi peste 2 ani, 32 vaci, 243 capete tineret bovin sub 2 ani, 61 berbeci, 666 oi de prăsilă, 161 oi sterpe, 92 mieluțe și miei, 5 vieri peste un an, 55 scroafe peste un an, 27 porci și 161 purcei.

Și pentru că păreau a fi încă insuficient de operative, prin Decizia ministerială nr. 3.559 publicată în Monitorul Oficial nr. 246/23 octombrie 1946 se vor stabili măsuri și mai drastice ale căror urmări vor fi greu suportate de țărănime până la desființarea regimului cotelor obligatorii și înlocuirea acestuia cu sistemul de

⁴⁵ **Ibidem**, fond Școala Pădureni, dos. 1/1947, f. 33.

⁴⁶ Marin Nedelea, **Istoria României în date, 1940 – 1995**, București, 1997, p. 49.

⁴⁷ **Ibidem**, p. 51.

⁴⁸ ANBacău, fond **Primăria comunei Dămieniști**, dos. 5/1946, f. 316.

contractări și achiziții la un preț mai convenabil, conform Hotărârii Plenarei CC al PCR. din 27 – 29 decembrie 1956⁴⁹.

În acest sens este relevantă și o primă situație întocmită în 1945 de Primăria Dămieniști privitoare la nivelele de impunere ale fiecărei gospodării în funcție de suprafața arabilă, dar și cu majorările stabilite pentru chiaburi. De impunere erau scutiți numai cei ce aveau mai puțin de 0,5 hectare. La cereale era stabilit următorul nivel al cotei de impunere pe un hectar: 30 de kg pentru cei cu un hectar; 49 kg pentru cei ce aveau până la 2 ha; 84 kg la cei care aveau până la 3 ha; 123 kg pentru proprietarii care aveau între 3 și 4 ha; 163 kg celor până la 5 ha; 212 kg celor până la 6 ha; 261 kg celor până la 7 ha; 300 kg până la 8 ha; 340 kg până la 9 ha; 374 kg pentru 10 ha; 409 kg pentru 12 ha și 445 kg pentru cei ce aveau peste 12 hectare.

Chiaburilor care stăpâneau între 1 și 5 hectare (această categorie socială fiind evaluată și după alte surse de venituri), față de cotele de mai sus, li se stabilea o majorare de câte 10 kg cereale și 60 kg cartofi pentru fiecare hectar de teren arabil, iar celor ce dețineau între 6 și 10 ha teren arabil majorarea era de 15 kg/ ha la cereale și de 75 kg/ ha la cartofi. Și mai accentuate erau majorările aplicate celor ce stăpâneau suprafețe mai mari, astfel: între 12 și 15 ha majorarea era de 25 kg/ ha la cereale și 110 kg/ ha la cartofi, între 15 și 20 ha era de 35 kg/ ha la cereale și de 130 kg/ ha la cartofi, în timp ce deținătorilor de peste 20 hectare li se aplica o majorare de 45 kg/ ha la cereale și de 150 kg/ ha la cartofi.

Cotele de impunere la fânuri (de care erau scutiți proprietarii care aveau mai puțin de 4 hectare teren arabil) erau aplicate atât pentru suprafața arabilă impozabilă cât și pentru fânețele naturale, după următoarea ierarhizare: 15 kg/ ha aveau de dat cei ce stăpâneau între 4 și 5 ha, 20 kg/ ha – cei ce aveau până la 6 ha, 25 kg/ ha – cei ce aveau până la 7 ha, 30 kg/ ha – cei cu până în 8 ha, 35 kg/ ha – cei până în 9 ha, 40 kg/ ha – cei până în 10 ha, 45 kg/ ha – cei până în 12 ha și 55 kg/ ha – cei cu peste 12 hectare⁵⁰.

Acestor poveri li se mai adăugau și alte dezastre. Astfel, la 19 septembrie 1945 a ars batoza statului (fostă a fraților Agarici), în mijlocul ariei cu stoguri de grâu pentru treieris⁵¹, dezastru care a lăsat mulți locuitori păgubiți, între aceștia fiind și Ion P. Ungureanu, tatăl autorului acestei monografii. Cu toate acestea, fusese somat de primărie să predea cota obligatorie de grâu, fapt pentru care la data de 6 februarie 1946 se adresa pretorului plășii Dămieniști cu următoarea contestație⁵²:

Domnule pretor,

Subsemnatul Ion P. Ungureanu, din satul Drăgești, com. Dămieniști, jud. Roman, adresez domniei voastre contestație contra somației Primăriei Dămieniști, de a preda cota obligatorie de grâu, în cantitate de 400 kg. Nu pot preda această

⁴⁹ Marin Nedelea, *op. cit.*, p. 111.

⁵⁰ ANBacău, **fond Primăria comunei Dămieniști**, dos. 2/1945, f. 47.

⁵¹ **Ibidem**, **fond Pretura plasei Dămieniști**, dos. 5/1945, filă nenumotată.

⁵² **Ibidem**, **fond Primăria comunei Dămieniști**, dos. 2/1946, f. 1.

cantitate din următoarele motive:

Din cantitatea de 1.300 kg. obținută la treier, am avut o lipsă de 300 kg, rămânând numai cu 1.000 kg. Am semănat cantitatea de 300 kg.

Am predat Școlii Normale din Bacău pentru fiul meu, cantitatea de 200 kg.

Din cantitatea rămasă, adică 500 kg, am măcinat și consumat cu cele 7 persoane, care-mi compun familia și deci mă găsesc în imposibilitate de a preda cantitatea cerută. Incendiul produs la mașina Agarici de pe teritoriul acestei comuni, mi-a ars cantitatea de grâu rezultată de pe întinderea de 100 prăjini.

Cu onoare vă rog, D.le Pretor, a dispune să fie scutit a preda grâu, deoarece nu mai am de unde preda.

Primiți vă rog, d.le Pretor, asigurarea deosebitei mele stime.

Ion P. Ungureanu

Domniei Sale, D.lui Pretor al plășii Dămieniști, jud. Roman.

Prin rezoluția pusă, pretorul Sabin Dănilă solicita primăria să cerceteze cauza.

O altă practică generalizată în acei ani de restriște era aceea a confiscării produselor agricole după bunul plac, fapt ce îl ilustrăm cu câteva exemple. Astfel, în baza actelor normative amintite mai sus, în ziua de 24 ianuarie 1947 – la cea de a 88-a aniversare a Unirii Principatelor (!) – Constantin Irimia, delegat de Prefectura Roman, împreună cu Comisia comunală de colectări, constituită din primarul Ion V. Savin, notarul Constantin Costinescu, șeful postului de jandarmi din comuna Roșiori, plutonierul major Ioan Dumitru, preotul N. Bârjoveanu și învățătorul Gheorghe Dobârceanu s-au deplasat la Drăgești unde au sigilat magaziiile cu produse agricole ale Mariei Buicliu.

În ziua următoare, aceeași comisie a procedat la confiscarea cerealelor găsite la Călugăreni în magaziiile fraților Agarici și aflate în custodia administratorului Aurel Ghenea. Cantitățile confiscate de pe cele două proprietăți și care au fost apoi predate Cooperativei „Unirea” din Dămieniști erau următoarele: 1.000 kg porumb știuleți, 200 kg grâu, 500 kg orz și 200 kg ovăz⁵³.

Pătrunsă de vigilență, comisia comunală – după ce fusese sesizată de un *proletar cinstit* – confisca la data de 12 februarie 1947 ...*cereale dosite pentru a nu fi colectate*, în magazia moșiei Călugăreni, care aparținuseră locuitorilor Vasile Moraru și Vasile Munteanu din satul Buciumi, comuna Valea Ursului. Cantitățile confiscate și depuse tot la cooperativa arătată mai sus, erau următoarele: 379 kg porumb știuleți, 230 kg ovăz, 179 kg semințe de floarea soarelui și 66 kg orz. Procesul-verbal întocmit cu acel prilej specifica faptul că după confiscare ...*organele în drept să încheie și convenitele acte de sabotaj în conformitate cu dispozițiile Legii 351/1945*⁵⁴.

Cu toată duritatea acestor măsuri, organele superioare încă se arătau nemulțumite, bănuind de complicitate și indulgență comisiile comunale de colectare, așa după cum rezultă și din adresa Preturii Dămieniști către primăriile din subordine,

⁵³ *Ibidem*, dos. 7/1947, f. 21-23.

⁵⁴ *Ibidem*.

expediată la 28 februarie 1947 prin care se atenționa că *...organele însărcinate cu colectarea, în unele părți se mulțumesc să constate că nu mai există porumb în gospodăria producătorului, raportând pur și simplu că nu se mai găsește nimic de colectat*⁵⁵. Așadar, respectivele organe erau acuzate de superficialitate – dacă nu chiar și de complicitate – pentru că nu scotoceau suficient prin curțile gospodarilor.

Sub o strictă supraveghere erau ținute și micile unități de industrie locală din comună, făcându-li-se periodic stocajul materiilor prime și controlul evidențelor produselor finite, între acestea fiind și presa de ulei a lui Neculai Tiron din Drăgești. Un moment de o asemenea natură s-a petrecut la 13 mai 1947 când Virgil Mălinescu, notarul Primăriei Dămieniști, din ordinul Oficiului Economic al Prefecturii Roman a făcut stocajul turtelor de la această presă de ulei sigilând și magazia până la preluarea lor⁵⁶, întrucât în acei ani de secetă acest produs secundar era considerat un important produs alimentar.

Șicanele puse micilor unități economice, ca proprietăți ale „chiaburilor”, se soldau adesea cu sigilarea lor, iar repunerea în funcție a acestora era condiționată de respectarea unor condiții stipulate prin diverse contracte. De exemplu, primarul Ion V. Savin, împreună cu notarul delegat, Vasile Munteanu, acționând în baza Ordinului nr. 4.233/1947, dat de Serviciul de colectări al Oficiului Economic al Prefecturii Roman, la 11 octombrie 1947, au desigilat presa de ulei aflată în proprietatea lui Neculai Tiron și a lui Dumitru Zofeta, după ce proprietarii au semnat contractul prin care se angajau să predea cota obligatorie de ulei și de turte de floarea soarelui⁵⁷. Astfel, pe lângă cantitatea de ulei rezultată din uium, impunerea includea și o cantitate obligatorie de 13.260 kg turte de floarea soarelui⁵⁸ care trebuia predată până la 19 aprilie 1948.

În mod firesc, regimul spoliator al cotelor nu putea să nu creeze și multe stări tensionale, de nemulțumiri fățișe. Asemenea situații l-au determinat la 10 martie 1948 pe Gheorghe Ciuchi, pretorul plasei Dămieniști, să transmită primăriilor, Ordinul nr. 1.129/1948 emis de prefectul județului Roman, Temistocle Pralea, prin care se atrăgea atenția asupra unor abuzuri în colectarea cotelor de porumb. Iată ce conținea respectivul ordin: *...Serviciul județean de Siguranță ne informează că populația din județ este nemulțumită din cauza felului cum se procedează la colectarea porumbului, fiind impusă la cote prea mari, iar unii primari fac diferite abuzuri, protejând elementele înstărite, în dauna populației nevoiașe.*

Față de această situație, vă rugăm să binevoiți a verifica la toate comunele din plasa dvs. modul de impunere a cotelor de către comisiile de blocare, și a lua măsuri

⁵⁵ **Ibidem**, dos. 6/1948, f. 55.

⁵⁶ **Ibidem**, dos. 7/1947, f. 7. Respectiva presă a funcționat între anii 1945 și 1957, când a fost închisă din cauza insuportabilelor impuneri puse de stat. Neculai Tiron fusese categorisit chiabur până în martie 1959, când această categorie socială a fost desființată. Din anul 1962, Neculai Tiron – invalid de o mână – a lucrat ca tâmplar la Cooperativa „Sporul” din Bacău. A decedat în anul 1982.

⁵⁷ **Ibidem** fond Primăria comunei Dămieniști, dos. 7/1947, f. 13 – 14.

⁵⁸ **Ibidem**, dos. 6/1948, f. 79.

*ca să nu mai facă abuzuri sau părtiniri*⁵⁹.

Despre modul cum se acționa în acei ani pe linia colectărilor este elocvent și procesul-verbal de constatare întocmit la 18 martie 1948 de primarul Ion V. Savin împreună cu șeful Postului de jandarmi Dămieniști, plutonierul Gheorghe Marian, în urma controlului ce îl efectuaseră la moara Mariei cpt. Năstase, unde găsiseră un stoc de 222 kg porumb boabe, și la moara lui Ion C. Ungureanu unde, de asemenea, găsiseră 345 kg porumb. Găsiți „în culpă”, celor percheziționați li s-a pus în vedere să transporte urgent porumbul la Federala Roman, în conformitate cu Ordinul nr. 887/1948, dat de Oficiul Economic al Prefecturii județului Roman⁶⁰.

În urma Decretului nr. 112 emis de Prezidiul Marii Adunări Naționale, publicat în M.O. nr. 147/29 iunie 1948, s-a trecut la reorganizarea comisiilor comunale pentru colectarea cerealelor. În consecință, la 7 iulie 1948, și în comuna Dămieniști a fost stabilit următorul comitet: președinte – Ion V. Savin, primarul comunei; Ion C. Ailincăi și Gheorghe Unguru în calitate de membri ai Comisiei interimare; Vasile Solomon, notarul comunei; Vasile Banu, administratorul agricol; sergentul Popa, înlocuitorul șefului postului de jandarmi⁶¹. Atribuțiile și sarcinile noilor comisii erau stabilite printr-o circulară din 14 iulie 1948, în care li se cerea să procedeze și la o corectă încadrare a exploatațiilor agricole în clasa de randament a terenului, dar și vigilență asupra producției raportate care să nu fie mai mică decât cea realizată, după cum și suprafața cultivată să nu fie mai mare decât cea raportată. În situația în care comisiile ar constata astfel de cazuri, trebuiau să aplice și majorările cuvenite în cantitățile ce urmau a fi colectate⁶².

În contextul exigențelor privind producțiile realizate sau prelucrate, șicanele și constrângerile se vor accentua și mai mult. Astfel, la 24 octombrie 1948 pretorul Gheorghe Ciuchi a dat ordin primarului comunei Dămieniști să sigileze, până la noi dispoziții, cele două prese de ulei existente în comună – ambele fiind în Drăgești; vechea (și primitiva) oloierniță a lui Gheorghe Al. Berbec și cea modernă a lui Neculai Tiron⁶³. Alte evidențe urmăreau efectivele de oi din comună în vederea stabilirii cotelor de lână. Astfel, în anul 1949 existau în comună 330 de crescători de oi care dețineau 2.436 oi. Din aceștia, 114 locuitori din Dămieniști dețineau 1.058 oi, 97 din Călugăreni aveau 475 oi, 101 erau în Drăgești cu 671 oi, iar 18 locuitori din Pădureni posedau 232 oi. De asemenea, un număr de 144 gospodării cu 147 vaci în lactație erau obligate a achita cota de lapte⁶⁴.

Pentru a se mai diminua perceperea caracterului dur al regimului cotelor obligatorii, s-a introdus mai apoi sintagma de „autoimpunere”, ceea ce conceptual ar

⁵⁹ **Ibidem**, f. 73.

⁶⁰ **Ibidem**, f. 65.

⁶¹ **Ibidem**, dos. 2/1947-1948, f. 422.

⁶² **Ibidem**, f. 423-424.

⁶³ **Ibidem**, f. 514-517.

⁶⁴ **Ibidem**, dos. 1/1949, f. 92-94; **fond Pretura plasei Dămieniști**, dos. 3/1949, f. 268.

fi însemnat o înțelegere și contribuție voluntară din partea fiecăruia, ceea ce era o cinică mistificare a adevărului. Autoimpunerea avea ca bază de calcul suprafața fiecărui proprietar înscrisă în registrul agricol și declarația anuală privind suprafața însămânțată și structura culturilor.

Perioada 1945 – 1956 a constat – ca și în alte perioade ale istoriei – din ani dureroși pentru țărănul român ca principal contribuabil la plata datoriilor de război. Beneficiare directe erau trupele sovietice din țară care aveau asigurată subzistența locală, dar și întinsul imperiu bolșevic către care sovromurile din țară dirijau trenurile încărcate cu cereale și produse alimentare, cu cherestea, uraniu și alte metale rare și, nu în ultimul rând, cu țițeiul pompat fără întrerupere prin conducte de mare debit.

Nemiloase erau echipele de impunere care goleau coșarele și podurile caselor, lăsând țăranilor și familiilor lor infime cantități, până la limita cea mai de jos a subzistenței. Iar această situație va căpăta și o nuanță parodică atunci când, vezi doamne, *grijuliu și generos fiind, tătuca Stalin va fi redus la jumătate datoriile de război ale țării* în anul 1953, cu circa un an înainte de a-și fi dat obștescul sfârșit. Ca elev al unui liceu din Roman, am cunoscut vitregiile acelor vremuri trăite din greu și de părinții mei.

Constrângerile economice și extraeconomice, specifice acelei perioade, au avut consecințe negative în toate sectoarele economice, comerciale și de afaceri private. Spre exemplu, la 17 noiembrie 1947, Comisia de Apel din Tribunalul Județean Roman respingea ca nefondat apelul adresat de Gheorghe Afloroaei din Dămieniști, prin care solicitase să fie scăzut de impozit, din cauză că, încă din luna martie a acelui an, își închisese băcănia. Ca urmare a respingerii apelului său, considerat ca nefondat, Administrația Financiară a județului Roman aplica nefericitului păgubaș, la 29 noiembrie 1947, o amendă contravențională de 7.280 lei pentru neprezentare la judecata din instanță, sancțiunea fiind considerată minimă pentru că era la prima sa abatere. Abia la 25 octombrie 1948 avea să fie radiat din evidența registrului comerțului de băcănie și, odată cu aceasta, scutit de impozitul comercial anual de 6.931 lei⁶⁵.

An de an, așa cum rezultă și din adresa pe care Sfatul Popular Raional Roman o expedia Sfatului Popular al comunei Dămieniști, la 24 oct. 1963 se stabileau sarcini privind nivelul contribuției fiecărui locuitor pe anul 1964 în vederea efectuării lucrărilor de interes obștesc și pentru electrificarea satelor în baza H.C.M. – urilor nr. 299 și 300/1958⁶⁶.

Proletcultismul

În noua situație creată după 2 martie 1949, când au fost confiscate cele 50 de hectare și suprafețele de pădure ce fuseseră lăsate foștilor proprietari la reforma agrară din 1945, la conducerea nou createlor ferme de stat au fost aduse „elemente muncitorești” recrutate, de regulă, dintre cele mai declassate specimene

⁶⁵ *Ibidem*, fond Primăria comunei Dămieniști, dos. 1/1945, f. 213, 223 și 224.

⁶⁶ *Ibidem*, fond Pretura plasei Dămieniști, dos. 8/1947, f. 32.

lumpenproletare ale suburbiilor orașenești. Astfel, la ferma din Drăgești, fostă moșie a Mariei Buicliu, a fost adus ca șef unul Dachi din Bacău, care la vreme răcoroasă își punea pe cap o căciulă rusească din pâslă cu clape, iar la vreme caldă, standardizata șapcă muncitorească, după moda vremii. Fie una, fie alta – căciulă sau șapcă – simbolul distinct și vizibil de la distanță era nelipsita stea roșie în 5 colțuri. Și tot așa, fie iarnă, fie vară, pantalonii bufanți se încorporau în ciubotele roșii cu carâmbii înalți, de asemenea primite de la noua putere revoluționară.

La vreme de strângere a recoltelor, copiii satului mergeau cu plăcere la fermă, la recoltatul fasolei, mazării și soiei, muncind pentru 2 – 3 lei pe zi și un dejun de prânz servit în parcul conacului (pe mese din dulapi, așezate în careu) și constând din nelipsita mămăligă, un borș de fasole sau de cartofi și o tocăniță fără carne.

Îndrumarea pe linie de partid a comunei era realizată de un activist raional (după 1950), precum Buciumel – un scripcar din Săucești Bacăului – sau de alții asemenea. Potrivit sloganurilor epocii, nici administrația comunei nu putea fi dată pe mâna unor elemente „sovăielnice” sau „mic-burgheze”, astfel că după 30 decembrie 1947 va deveni primar de comună o persoană considerată potrivită, după exigențele timpului, precum Giurgi Covachi.

Potrivit noii teorii și tactici revoluționare trebuia să dispară tot ce era legat de amintirea „claselor exploatare, de burghezo-moșierime”. În Drăgești, noua politică s-a concretizat prin tăierea uriașilor plopi canadieni „ai cucoanei”, aflați pe imașul din lunca Siretului, după care s-a trecut la tăierea brazilor seculari și a tuturor arborilor din parcul conacului Mariei Buicliu, fapte „încununate” cu jefuirea întregului mobilier interior, al tacâmurilor și al altor obiecte după regula „cât încapă în căruța” și după principiul „să apuc și eu ceva, că n-oi fi mai prost decât altul”.

În rândurile aparatului de partid era pe atunci în mare vogă o carte de spionaj scrisă de un autor sovietic, intitulată *Sfârșitul cuibului de viespi* și care trata deșeurile unei acțiuni diversioniste de către contraspionajul NKVD-ului. Înflăcărat de spiritul acelei cărți va fi fost și activistul Vrabie din comuna Negri care, mobilizând locuitorii și cerându-le să vină cu topoare, ciocane, lopeți și alte unelte, le-a explicat și scopul: „mergem să dăm jos cuibul de viespi” – cuibul nefiind altul decât semețul conac aflat pe platoul înalt al bisericii edificate de Ionașcu Isăcescu, acolo unde erau și gropnițele Ioneștilor de la Brad, iar cu peste 2.000 de ani înainte fusese cetatea dacică Zargidava. Conacul supus demolării fusese construit prin anii '30 ai secolului al XX-lea și aparținuse Lilicăi Sabattier, strănepoata lui Ion Ionescu de la Brad⁶⁷, provenită din spița fratelui său, Nicolae Ionescu.

Motivarea demolării era susținută și de unii factori obiectivi, între care acela al distanței și relativei izolări față de sat și, întrucât stăpâna plecase din țară după anul 1945, obiectivul risca oricum să fie degradat și părăduit în spiritul îndemnurilor

⁶⁷ Clădirea se afla deasupra promontoriului și avea o formă dreptunghiulară în lungime de circa 20 de metri. Fațada avea o verandă încadrată de vreo 6 arcade ce urcau până la coronament. Era acoperită cu tablă zincată.

proletcultiste, de natură bolșevică. Acțiunea mai era susținută și de lozincă necesității pătrunderii culturii în rândurile maselor largi populare, fapt pentru care cărămida și toate celelalte materiale s-au recuperat și s-au folosit în noua construcție a căminului cultural din satul Negri.

După același model și tot în acea vreme – în conformitate și cu indicațiile secretarului cu propaganda de la raion – s-a pecetluit și soarta conacului familiei Buicliu din Drăgești, care fusese construit după anul 1828 de către postelnicul Gheorghe Hermeziu (în același loc unde își avuseseră casele și frații Gavril și Ursu Burchi), preluat apoi succesiv de către Ilie Hermeziu, Dimitrie Miclescu, Chiriac Corban și, în cele din urmă, de către Gheorghe Bogdan Buicliu și urmașa sa, Maria.

Pornind de la premiza că (potrivit îndemnurilor timpului de a se distruge „cuiburile de viespi”, adică toate urmele „exploataților fostelor clase burghezo-moșierești”) și acest conac avea soarta pecetluită, fiind oricum supus distrugerii.

Imaginea Căminului Cultural din Drăgești

De aceea, vrednicul învățător al satului, Constantin Aanei, a luat inițiativa demolării și recuperării întregului material până la ultima cărămidă în vederea construirii actualei clădiri a Căminului Cultural din satul Drăgești, construcție ce a fost finalizată și inaugurată prin anul 1960⁶⁸ de către învățătorul Vasile Huianu.

Din nefericire, în aceeași perioadă a fost integral distrus – din inițiativa sau nepăsarea administrației comunei – și parcul vechi de trei secole, cu brazi falnici, magnolii și alți arbuști ornamentali, loc pe care s-au construit ulterior magazii și grajduri ale CAP. După anul 1948, de conac și de parc nu s-a mai îngrijit nimeni, astfel că devastările – așa cum s-au desfășurat peste tot în țară – s-au produs și aici.

Prin casele drăgeștenilor se mai păstrează și astăzi câte ceva din mobilierul sustras repede și pe întrecute după amintita logică devastatoare „că doar n-oi fi eu mai

⁶⁸ ANBacău, **fond Școala Drăgești**, dos. 116/1946, f. 35.

prost decât altul: unul să ia totul, iar altul nimic”! (Principiu care și-a arătat trăinicia și prin vandalismele de după anul 1990, în urma lichidării CAP – urilor, verificându-se încă odată aserțiunea potrivit căreia istoria se repetă, dar și **remarcabila butadă hegeliană care susține că istoria este acea știință care arată că oamenii nu învață nimic din lecțiile date de istorie**). Din fostele acareturi ale acestui conac s-a mai păstrat o vreme o magazie situată în vecinătatea grajdului construit după anul 1962.

O efervescentă nemaiîntâlnită până atunci a cunoscut și activitatea cultural-artistică, subsumată scopului declarat „de formare a omului nou” – adică cu creierul spălat de „apucăturile burgheze” –, mai ales în perioada premergătoare colectivizării agriculturii, dar și în anii de după aceea. Din repertoriile formațiilor corale și ale brigăzilor artistice „de agitație” nu lipseau cântece cu versuri de îndemn – prezentate și acestea în polifonie sau cu refrene decalate fonic, cu efect de reverberație, după modelul corurilor sovietice, precum: *Hai să facem o gospodărie-colectivă-tivă /Și la noi în sat /Viața să ne fie-fie numai bucurie-rie /Traiul să ne fie-nbelșugat-gat ș.a.m.d.*, sau *Marinică, zis codașul, Ilenuță tractoristă, Drag mi-i badea cu tractorul și altele asemenea*.

Rămân de pomină din acele timpuri și unele aspecte hazlii ale căror protagoniști erau unii demnitari raionali, cărora dintr-o anumită decență nu ne permitem să-i nominalizăm. Astfel, în timp ce o secretară cu propaganda a raionului Bacău – care, dincolo de unele carențe de cultură se va dovedi o vrednică animatoare – îndemna aparatul de partid de la sate să înzestreze toate formațiunile folclorice cu costume naționale, în cadrul aceleiași instruirii secretarul cu probleme de agricultură îndemna să nu se risipească banii, folosindu-i numai în singurul scop, acela de a nu exista sat care să nu aibă măcar o singură popicărie. Iar un fost președinte de consiliu popular raional își îndemna subordonații să asigure fiecare cămin cultural cu „tenisi de masă” în loc de piesele pentru jocul de „tenis de masă”!

Pentru o mai bună receptare a proletcultismului vremurilor de după 30 decembrie 1947, redăm mai jos programul-cadru al datinilor de Crăciun⁶⁹, așa cum era expedit în toate școlile din țară:

Material pentru programul serbării datinilor de Crăciun

I. Imn închinat Republicii Populare Române, de Matei Socor

II. Poezii:

- Plugușorul cu motor, În Broșura Colinde și Cântece Nr. 2 a M.I.P., p. 2
- Ciocan, seceră, condei, Idem, p. 4
- Colindul țăranului muncitor, Idem, p. 5
- Plugușorul, Idem, p- 7

III. Cântece:

- Imnul tinereții, În Broșura de cântece Nr. 1 a Min. Înv. Public
- Marșul de luptă al tineretului democrat Idem, p. 28
- Suntem stegari. Idem, p. 27
- Munca-i dragă tuturor, Idem, p. 65

⁶⁹ *Ibidem*, dos. 121/1948, f. 56.

- Foaie verde lin, pelin, Idem, 58
- Plugușorul (două variante), În Broșura Nr. 2 a Min. Înv. Public, p. 9 și 10
- Colindă – Sus, tovarăși, nu dormiți, Idem, p. 11
- Cântec de stea, Idem, p. 12
- Colindă – Sculați, voi meșteșugari, Idem, p. 13
- Colindă – Sculați, muncitori țărani. Idem, p. 14
- Colindă – Ziurel de zi, Idem, p. 15
- Sorcova, Idem, p. 16

După cum se poate observa, nu numai că întreg programul avea un profund conținut laic, eliminându-se tot ce era de natură religioasă așa cum fusese dintotdeauna potrivit tradiției și obiceiurilor creștine, ci era pătruns și de spirit mobilizator, în concordanță cu noile concepte ideologice ale dictaturii proletariatului.

Și totuși, dincolo de activitatea dirijată ideologic, în viața școlară, în acei ani se mai păstrau unele obiceiuri tradiționale încă puternic conservate în rândurile tineretului, atât cu prilejul serbărilor cât și al sărbătorilor de iarnă, promotorii fiind, ca și mai înainte de 1944, aceeași destoinici învățători ai satelor. Chiar dacă alături de genurile tradiționale acum erau obligați să organizeze și brigăzi artistice de agitație de inspirație sovietică, totuși se mai păstrau și echipele de teatru, însă cu repertoriu adecvat comandamentelor epocii. De exemplu, copil fiind, autorul lucrării de față își amintește cum învățătorul C. Aanei prin anii 1946 – 1947 a pregătit o formațiune de teatru din tineri de 18 – 19 ani cu care a pus în scenă piesa „Ochiul babei” al cărei mesaj era acela de combatere a superstițiilor, a descântecelelor și magiei de tot felul, „artiști” reușind prin dezinvoltura interpretării să anime auditoriul cu hohote de râs.

Chiar dacă era pusă în slujba unui scop bine dirijat, dezvoltarea bazei materiale și culturale în acei ani era îndeaproape urmărită de către organele politico-administrative superioare. Este semnificativă, în acest sens, scurta informare pe care învățătorul C-tin Aanei, în calitate de director al Căminului Cultural Drăgești, o înainta Secției de Învățământ și Cultură de pe lângă Comitetul Provizoriu al Plasei Dămieniști, la data de 6 iulie 1949. Raportorul arăta că a fost reactivat căminul cultural, echipa artistică fiind formată din 16 persoane și că biblioteca are numai cărți procurate în cursul aceluși an, dar și că sătenii nu dispun de nici un aparat de radio⁷⁰.

Serbările organizate în mod frecvent, cu scopul vădit de a anima în spiritul noii ideologii întreaga suflare a satelor, aveau un repertoriu întru totul dirijat și subordonat acestor cerințe. Exemplificăm cu cele prezentate în cadrul serbării organizate în localul destinat horelor și petrecerilor din satul Drăgești, local ce era în proprietatea lui Costică Barin, la data de 18 februarie 1950: după prezentarea imnurilor RPR și URSS, dar și a Cantatei despre Stalin, s-a prezentat conferința *Armata sovietică desrobotoarea popoarelor, cheazășia păcii*, continuându-se cu recitări ale elevilor (de ex. poezia *Azi, țara ta e casa ta*, de A. Toma), iar în final tinerii satului au prezentat piesa de teatru *Cuscii Gherghinei*⁷¹.

⁷⁰ Ibidem, fond Pretura plasei Dămieniști, dos. 15/1949, f. 1.

⁷¹ Ibidem, fond Școala Drăgești, dos. 134/1952, f. 100.